

Essentiële vragen aan provincie Drenthe over stikstofonderbouw voor gebiedspilots Elperstroom / Mantingerzand- en bos

In december 2020 legden de landbouwvertegenwoordigers in het landbouwcollectief Drenthe – FDF, DAJK en LTO Noord - een serie gerichte vragen neer bij de provincie Drenthe met betrekking tot het bereiken van een goede kwaliteit van de natuur. Vragen die ook van groot belang kunnen zijn voor landbouwcollectieven in andere provincies. Vooral nu in de provincie Drenthe gebleken is dat aan een aantal randvoorwaarden om te komen tot een goede gezonde natuur - helemaal niet gewerkt wordt en/of geen aandacht gegeven wordt. De punten waar wél aandacht aan gegeven wordt, blijken zeer matig onderbouwd. En waar deze wel onderbouwd worden, ontbreekt advies van een voldoende onafhankelijk deskundige.

Randvoorwaarden

Als geen ander weten boeren dat voor een goede groei, stand en vermeerdering van gewassen en vegetatie, er aan veel randvoorwaarden gewerkt moet worden om tot een goed resultaat te komen.

In de provincie Drenthe vroegen de landbouwvertegenwoordigers stukken op over de twee pilotgebieden Elperstroom en Mantingerzand- en bos. Hoewel voorgeschreven is dat aan veel punten aandacht gegeven moet worden blijkt in de praktijk alleen gekeken te worden naar stikstof en hydrologie!

Bodem

Stikstof wordt berekend met een model (AERIUS) dat uitkomsten kan geven met afwijkingen tot 100 procent op hexagoonniveau. Om met **meer nauwkeurigheid** te kunnen bepalen wat er op dit schaalniveau qua stikstof aan de hand is, leek het de boerenvertegenwoordigers vanzelfsprekend dat aan de toegezonden stukken **uitslagen van grondmonsters op hexagoonniveau** zouden worden toegevoegd. Hieruit kunnen conclusies volgen die iets zeggen over een toe- of afnemende bodemvoorraad stikstof. Waarna men door deze te spiegelen aan de depositiemodellen, uitspraken kan doen die iets zeggen over de werkelijke situatie ter plaatse.

Met betrekking tot bovenstaande hebben de landbouwvertegenwoordigers in het provinciaal overleg een aantal vragen gesteld aan de provincie Drenthe. Ook hebben de landbouwvertegenwoordigers er op gewezen dat, om te komen tot gedragen maatregelen vanuit de landbouw (en overige sectoren), er volledige openheid moet worden gegeven op alle relevante onderwerpen in de verkenning van de gebieden. Er worden van de sectoren en de maatschappij immers de komende jaren grote financiële inspanningen gevraagd ten behoeve van de reductie van stikstof. Daarnaast wordt vele miljoenen belastinggeld geïnvesteerd in de natuurgebieden. Het risico bestaat dat (bij de huidige werkwijze) er **ondanks een daadwerkelijk gerealiseerde gewenste reductie van stikstof**, de natuur nog niet hersteld vanwege het gebrek aan aandacht voor **de overige randvoorwaarden**.

FDF is van mening dat het, mede gezien **de hoeveelheid financiële middelen** die toebedeeld worden aan behorende natuurorganisaties, er ook **verplichtingen worden opgelegd** ten behoeve van de **reductie van stikstof aan deze behorende natuurorganisaties** om binnen hun gebieden te werken aan de overige randvoorwaarden. Aangezien dit in ons aller belang is: een natuur die in goede staat verkeerd.

De Drentse landbouwvertegenwoordigers hebben bij de provincie de volgende informatie opgevraagd:

- Een overzicht (tabel) met informatie omtrent het gewenste voedingsniveau (range); de toestand NPK en Ph in de bodem en de meest ideale grondsoort per habitat. Binnen deze verkenning wil de werkgroep graag bodemmonsters op NPK en Ph genomen zien worden, uiteraard door een gecertificeerd en onafhankelijk laboratorium in de habitats die onder de maat presteren op hexagoonniveau! (Qua tijdspad kan dit prima, normaal gesproken is de uitslag binnen 14 dagen binnen.)
- Bij de presentaties en de toegezonden stukken door de provincie Drenthe, misten de uitslagen van bodemmonsters (uit het verleden) die de uitkomsten van AERIUS en de slechte staat van de natuur door stikstof zouden onderbouwen. Er wordt al vele jaren aangegeven dat stikstof het probleem is, dan kan het niet anders dat daar bodemmonsters van beschikbaar zijn die de bodemvoorraad stikstof weergeven. Het is bekend dat door de provincie Drenthe, aan de Universiteit van Antwerpen opdracht is

gegeven om een dergelijk onderzoek met bodemmonsters te verrichten. De provincie Drenthe beschikt dus al over uitslagen maar deze uitslagen zijn door de provincie Drenthe om onbekende redenen nooit openbaar gemaakt. Gezien de grote opgave die aan de landbouwsector wordt opgelegd, is transparantie niet alleen gerechtvaardigd maar ook een must!

- Het is wenselijk dat er een monitoringsysteem wordt ingericht omtrent de bodemtoestand op NPK en Ph op hexagoonniveau. Om het voor de korte termijn behapbaar te houden zou dit in ieder geval uitgerold moeten worden in gebieden waar een probleem is, maar de voorkeur gaat uit naar alle N2000 gebieden.
- Deze monsters moeten, net zoals ook in de landbouw verplicht is, elke 3 jaar herhaald worden. Hiermee kunnen we inzicht krijgen of er zich inderdaad eventuele voedings-gerelateerde problemen afspelen. Daarenboven kunnen uitkomsten gespiegeld worden aan AERIUS ter controle. **Als er teveel depositie is, zal de bodemvoorraad stikstof stijgen en als de bodemvoorraad daalt, weet je dat er - ondanks misschien slechte staat van de habitat - de depositie niet het probleem is of kan zijn.** Pas dan kan er adequaat gewerkt worden om eventuele andere problemen op te lossen.

Plantgezondheid

Ten aanzien van de plantgezondheid, ontbreken in de aangeleverde stukken en presentaties betreffende de slechtst presterende habitats, de beoordelingen van onderzoeken van planten, vegetatie op wortelkwaliteit en plantgezondheid (ziekten en plagen). Terwijl redelijkerwijs verwacht mag worden dat ten aanzien van deze habitats alles uit de kast gehaald wordt om te analyseren wat de oorzaak kan zijn.

- Daarom zou het wenselijk zijn om in de slecht presterende habitats, bodemmonsters te nemen op bodem-alen. Bodem-alen veroorzaken enorme schade aan de wortels van vegetatie op met name de wat schralere gronden. Aangezien het beheers beleid de laatste jaren enorm gestoeld was op het doelbewust versralen van gebieden in de natuur, bestaat de kans dat bodem-alen de gewenste goede stand van de habitat inmiddels ernstig schade toebrengen en zullen alle goedbedoelde reductiemaatregelen en hydrologische verbeteringsactiviteiten, dweilen met de kraan open betekenen.
- In relatie tot het voorgaande is de beschikbaarheid van sporenelementen ook relevant. Plantgezondheid (in dit geval gebrekziekten) zou ook vanuit deze invalshoek (in situaties waar de gezondheid van planten zichtbaar te wensen over laat) bekeken moeten worden.

Waterhuishouding

Bij de presentatie en toegezonden stukken aangaande hydrologie, misten de landbouwvertegenwoordigers een groot deel van de meest relevante feitelijke informatie over opbouw en samenstelling van de bodem (grof zand, fijn zand, leemlagen, storende lagen en dergelijke).

Aan de provincie Drenthe zijn ten aanzien van de waterhuishouding de volgende vragen gesteld:

- Kan in een overzicht per habitatype aangegeven worden wat voor het welbevinden van dat habitatype, de gewenste grondwatertrap is?
- In hoeverre zijn habitats afhankelijk van kwel en welke intensiteit moet die kwel hebben?
- In hoeverre zorgen de bodemkundige - en waterhuishoudkundige factoren op hexagoonniveau er voor dat het welzijn van de habitat wordt bevordert.

Aangezien dit een aantal van de meest essentiële elementen zijn met betrekking tot het kunnen vasthouden van water in een gebied, mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat bij het vaststellen van de beheerplannen, hier ongetwijfeld deskundig onderzoek naar gedaan is. En deze onderzoeksresultaten openbaar gemaakt zullen worden voor de landbouwwerkgroep.

Emissies

Zowel voor het in kaart brengen van het effect van potentiële reductiemaatregelen, als het onderzoeken van de stikstofruimte die nodig is voor het legaliseren van knelgevallen (PAS-melders en andere knelgevallen die verstoken zijn van een adequate stikstofvergunning) achten wij het van belang dat er zicht komt op de situatie in het verleden (c.q. de situatie ten tijde van aanmelding van N2000 gebieden in Brussel). Omdat dit moment voor individuele bedrijven zonder vergunning als referentie geldt, achten wij het niet meer dan logisch dat ook voor meer collectieve situaties (zoals de legalisatie van bedrijven) ook naar het verleden wordt gekeken.

Aan de provincie Drenthe is derhalve gevraagd om op basis van meetelling-gegevens, in beeld te brengen hoeveel N-emitterende bedrijven en dieren er rond de gebieden Elperstroom , Mantingerzand en -bos waren ten tijde van het bij Brussel aanmelden van deze twee gebieden.

Tevens is verzocht om op basis van voorgaande gegevens, een vergelijking te maken van de lokaal veroorzaakte depositie toen en nu. En in te schatten wat de daling van de lokale emissie gedaan heeft voor het welbevinden van de habitats van de Natura 2000 gebieden in deze pilots (over een periode van bijna 30 jaar moet hier iets van te zien zijn.)

Ook is aangegeven door de provincie Drenthe dat er het voornemen is om een paar grote industriële uitstoters door te rekenen. Maar wat is de definitie voor grote uitstoters? Over hoeveel kg spreken we dan? Met het doorrekenen van slechts een paar grote uitstoters, kan geen goede feitelijke situatie worden weergegeven waarop gediscussieerd kan worden over te nemen maatregelen.

Omtrent emissie is vervolgens nog de vraag gesteld aan de provincie Drenthe naar de mogelijkheid om op korte termijn te starten met het in beeld brengen van de overige Drentse N2000 gebieden, op basis van verstrekte informatie en tot nu toe gestelde vragen als bij de twee pilotgebieden.

Bij de verkenning van de twee pilotgebieden Elperstroom / Mantingerzand- en bos (die de kleinste oppervlakte bevatten en waarschijnlijk de gemakkelijkste opgave waren) blijkt dat de materie toch vele malen complexer is dan vooraf ingeschat werd. Voor het voorstellen van gerichte en gedragen maatregelen is het noodzakelijk om ook inzicht te krijgen in de overige gebieden.

Op basis van de huidige informatievoorziening in deze complexe materie die waarschijnlijk zeer ingrijpende maatregelen inhouden voor het toekomstperspectief van boeren, is het de Drentse landbouwvertegenwoordigers onmogelijk gebleken om een juiste afweging te kunnen maken met betrekking tot te nemen maatregelen. Daarom is er met klem verzocht aan de provincie Drenthe om met een volledig en deugdelijk onderbouwd antwoord te komen op de gestelde vragen! Natuurlijk zal dat tijd kosten, meer dan vooraf was voorzien! Echter, alleen als de gevraagde informatie boven tafel komt, kan er met alle partijen, een inhoudelijke en constructieve discussie gevoerd worden over de te nemen maatregelen om te komen tot de gewenste doelstelling, namelijk een gezonde natuur in de provincie Drenthe. Zoals dit ook voor de andere provincies zou moeten gelden.

6 april 2021

Met vriendelijke groet,

FDF-Drenthe
p/o Meine Jongschaap